

Verken een plekje uit de Zwinstreek

Naam: Tolhuisje / witte huisje aan de Stelledijk.....

Locatie: Cadzand.....

Beschrijving:

Het tolhuisje aan de Stelledijk.

Het tolhuisje, in de volksmond "Het witte huisje" aan de Stelledijk is gebouwd in het jaar 1873 en het werd destijds bewoond door de tolgaarder. Het jaar voordien, in 1872 was de Zvingeul ingepolderd. In de periode zijn ook de eerste zandwegen verhard met steenslag, zoals in 1873 de zandweg richting Cadzand. Om deze investeringen terug te verdienen moest er voor het gebruik van de weg tol betaald worden. De verhuur van tolheffing werd, bij inschrijving verzorgd door de watering (het waterschap). De tolgaarders betaalden de pacht, het afgesproken bedrag bij de inschrijving, aan de Watering van Cadzand.

1950

Oktober 2012

Het tolhuisje is gelegen aan de rand van het oude eiland van Cadzand, maar behoort tot de voormalige gemeente Retranchement. Retranchement is het Franse woord voor versterking of verschansing. Het dorpje is ontstaan in 1604 tijdens de tachtigjarige oorlog. Prins Maurits besloot tot aanleg van het Retranchement op het eiland Cadsandria. Hij had bij de staten generaal aangedrongen om enkele forten aan te leggen op het eiland Casandt, om gevrijwaard te zijn van vijandige aanvallen. Langs de oevers van het Zwin verrees een compleet complex van aarden wallen. In 1621 is het uitgebreid met twee forten, fort Nassau en fort Oranje. In 1682 is het fort Oranje weggeslagen tijdens een zeer zware storm.

Het tolhuisje is nog bijna volledig intact, alleen het vooraanzicht is na 1913 gedeeltelijk gewijzigd, de voordeur is verplaatst naar de zijkant. Aan de achterzijde is door latere bewoners een aanbouw gerealiseerd. Boven de ramen zijn opvallende muurankers aangebracht. Dit zijn constructieve onderdelen van het gebouw. Ze verbinden de inwendige houtconstructie met de stenen buitenmuren tot één stevig geheel. Omdat de tolgaarder niet enkel van het tol innen kon leven exploiteerde hij tevens een café. Het tolhuis had namelijk een gelagkamer met ontheffing voor het schenken van bier. Zo kon de tolgaarder zijn gezin onderhouden. Het gezin woonde in het tolhuis.

In 1913 zijn deze tolwegen opgeheven en zijn de tolgaarders-woningen verkocht aan de pachters. De familie P. goosen- van der Linden was de laatste tolgaarders-familie van bovenstaand tolhuis.

Het huis is sindsdien in gebruik als vakantiewoning.

Achter het tolhuisje legt een oude zeedijk. Onderaan de dijk was in de tijd voor 1873 een schaapstelle gelegen. Vermoedelijk is de naam Stelledijk hieraan ontleend. Helaas is de naam van de Stelledijk gewijzigd in Cadzandseweg zodat deze relatie niet meer direct te leggen is. Dhr. Jacob Hennequin, district commissaris van het 4de district waar Retranchement toe behoorde, was een voornaam persoon en tevens een grootgrondbezitter. Hij woonde in Sluis en bezat 150 ha grond waaronder de Versche Polder en de

kleine Zandpolder. Dhr. Hennequin weidde hier een kudde van 350 schapen. De stalle diende als vluchtheuvel voor de schapen en tevens als versterking van de zeedijk. Een bochtige dijk kan meer klappen opvangen voordat deze doorbreekt dan een rechte dijk. De schaapherder woonde in een nabij gelegen huisje met een schaapskooi.

